

บทคัดย่อ

การศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงปี พ.ศ. 2492 ถึง พ.ศ. 2515 นั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะในช่วงระยะเวลาดังกล่าว รัฐบาลไทยได้ดำเนินนโยบายในลักษณะที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นส่วนใหญ่ และผลสะท้อนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายต่อ จีน ในช่วงระยะ 23 ปี ที่ผ่านมานี้ ได้กลายเป็นบทเรียนที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบของนโยบายต่างประเทศของไทยในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อศึกษาว่าประเทศไทยดำเนินนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงระยะปี พ.ศ. 2492 ถึง พ.ศ. 2515 ใน ลักษณะอย่างไร ประการที่สองเพื่ออธิบายว่าเพราะเหตุใด ประเทศไทยจึงดำเนินนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ได้ใช้แนววิธีวิเคราะห์ปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลไทยที่มีต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวโดยแบ่งตัวแปรเหล่านี้ออกเป็น 2 ประเภท คือ ตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอกประเทศได้แก่ ประสมการณ์จากประวัติศาสตร์ ผู้นำ กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มประโยชน์พรรคการเมือง มติมหาชนและสื่อมวลชน และปัญหาเฉพาะหน้าภายในประเทศไทยส่วนตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอกประเทศได้แก่ เหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย เหตุการณ์ทางการเมืองในประเทศเพื่อนบ้าน บทบาทของชาติมหาอำนาจที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และอิทธิพลขององค์การระหว่างประเทศ สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเรื่องนี้ มีทั้งข้อมูลที่เป็นหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานขั้นรองประกอบกัน ซึ่งได้แก่ รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร หนังสือราชกิจจานุเบกษา หนังสือพิมพ์ร่วมสมัย หนังสือทั่วไป วิทยานิพนธ์ และบทความที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ศึกษา

ผลจากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน ในลักษณะต่าง ๆ กัน ทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ ประการแรก รัฐบาลไทยไม่ยอมรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนว่าเป็นรัฐบาลที่ถูกต้อง โดยนิตินัย

ประการที่สอง รัฐบาลไทยไม่ต้องการจะมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ กับสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการไร้ประเทศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 53 ห้ามติดต่อค้าขายกับจีนอย่างเด็ดขาด ประการที่สาม รัฐบาลไทยใช้สื่อมวลชนในประเทศเป็นเครื่องมือโจมตีการกระทำของจีนในค่าน ประการที่สี่ ใช้นโยบายกวาดล้างพฤติกรรมของชาวจีนในประเทศไทย และพยายามลดการติดต่อกะหว่างชาวจีนในไทยกับชาวจีนบนแผ่นดินจีนใหญ่ และประการที่ห้า รัฐบาลไทยได้ดำเนินนโยบายผูกพัน อย่างใกล้ชิดกับ สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นศัตรูสำคัญของจีน สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลผลักดันให้รัฐบาลไทยดำเนินนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน นั้นจากการศึกษาพบว่า ทั้งปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศต่างก็มีส่วนผลักดันให้รัฐบาลไทยดำเนินนโยบายเป็นปฏิปักษ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนสำหรับปัจจัยภายในประเทศอันเป็นตัวกำหนดนโยบายที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ ทักษะคติของผู้นำไทยที่มีต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนในเชิงลบ และปัจจัยภายในอื่น ๆ เช่นกลุ่มอิทธิพล พรรคการเมือง นิคมหาชนและสื่อมวลชนก็ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่คล้อยตามไปกับทัศนคติของผู้นำทั้งสิ้น ส่วนปัจจัยภายนอกประเทศนั้นปรากฏว่าบทบาทของสหรัฐอเมริกา เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายของไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน กล่าวคือ เมื่อใดก็ตามที่ไทยดำเนินนโยบายผูกพันกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นศัตรูสำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีน ไทยก็จะเป็นศัตรูกับสาธารณรัฐประชาชนจีนไปด้วย และในทางตรงกันข้าม เมื่อใดที่ไทยดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นกลางและยืดหยุ่นได้ ความเป็นปฏิปักษ์กับจีนก็จะลดลงไปด้วย และผลจากการดำเนินนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนในช่วงระยะนี้ ทำให้ประเทศไทยต้องประสบปัญหาความยุ่งยากทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ลุยก่อน้อย ซึ่งยังคงปรากฏผลมาจนถึงปัจจุบัน.